

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2005/81

Karar Sayısı : 2008/184

Karar Günü : 25.12.2008

R.G. Tarih-Sayı :13.01.2009'da tebliğ edildi.

İPTAL DAVASINI AÇAN: Samsun Milletvekili Haluk KOÇ, İstanbul Milletvekili Kemal KILIÇDAROĞLU ile birlikte 121 Milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 278 sayılı "Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun"un;

A- 4. maddesinin, 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen;

1- Birinci fıkrasının,

a- (a) bendinde yer alan "... Başbakan tarafından belirlenecek üç ..." ibaresinin,

b- (b) bendinin,

c- (c) bendinin birinci paragrafında yer alan "... Başbakan tarafından belirlenecek bir, ..." ibaresinin,

2- İkinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü, altıncı ve sekizinci tümcelerinin,

B- 5. maddesinin, 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrası ile bu fıkradan sonra gelmek üzere eklenen üçüncü fıkrasının,

C-29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Yasa'nın 9. maddesiyle eklenen geçici 4. maddesinin ikinci fıkrası ile geçici 5. maddesinin,

Anayasa'nın Başlangıç Kısmı ile 2., 7., 8., 9., 11. ve 123. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğün durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

I- İPTALİ İSTENEN YASA KURALLARI

A- 17.7.1963 günlü, 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değiştirilen, iptali istenilen kuralları da içeren 4. maddesi şöyledir:

"Bilim Kurulu;

a) Bilimsel ve teknolojik alanlarda eser, araştırma ve buluşlarıyla temayüz etmiş ve/veya araştırma ve teknoloji yönetimi konusunda yetkinliği olan, bilimsel ve teknolojik sistem, kurum ve birimleri başarı ile kurmuş ve/veya yönetmiş bulunan kişiler arasından, **Başbakan tarafından belirlenecek üç**, Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu tarafından belirlenecek bir, Bilim Kurulu tarafından belirlenecek üç,

b) **Türkiye Bilimler Akademisinin asli üyeleri arasından Başbakan tarafından belirlenecek fen ve teknik bilimler alanlarından bir, sosyal ve beşeri bilimler alanlarından bir ve sağlık bilimleri alanından bir olmak üzere toplam üç**,

c) Lisans öğreniminden sonra kamu kurum ve kuruluşlarında ve/veya özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi olmuş, mesleğinde temayüz etmiş ve üstün nitelikli hizmetleriyle tanınmış kişiler arasından, **Başbakan tarafından belirlenecek bir**, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından belirlenecek iki, Bilim Kurulu tarafından belirlenecek bir,

Olmak üzere ondört üye ile Başkandan oluşur. Başkanın Bilim Kurulu üyeleri arasından atanması halinde aynı kontenjandan yeni bir üye atanır. Yükseköğretim Kurulunun Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Başbakanın talebi üzerine üye belirleyerek en geç bir ay içinde Başbakanlığa bildirir. Başkan, hem Kurum hem de Bilim Kurulunun Başkanıdır. Bilim Kurulu üyeliği seçimi Başbakanın onayı ile kesinleşir. Bilim Kurulunun toplantı ve karar yeter sayısı sekizdir. Bilim Kurulunun çalışma usul ve esasları Kurumca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

(Değişik: 29/6/2005 - 5376/3 md.) Bilim Kurulu üyelerinin görev süresi ile görev ve yetkileri aşağıda gösterilmiştir:

a) (Değişik: 29/6/2005 - 5376/3 md.) Üyelik süresi: Bilim Kurulu üyelerinin görev süresi dört yıldır. Üyeliği sona eren üye, ancak dört yıllık ikinci bir dönem daha seçilebilir. **İstifa veya ölüm gibi sebeplerle boşalan üyelikler için yukarıdaki esaslara göre yeni üye seçilir.** Bu suretle seçilen üyenin görev süresi de dört yıldır. Bilim Kurulunun olağan toplantılarına yıl içinde toplam altı kere veya üst üste üç kere kabul edilebilir mazereti olmaksızın katılmayan üyelerin üyelikleri, Bilim Kurulu kararıyla düşer. **Bu üyelerden boşalan üyelikler bu maddede belirtilen usullere göre yenilenir.** Üyelerin görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala veya istifa, ölüm ve devamsızlık gibi sebeplerle üyeliğin boşalması halinde boşalma tarihinden itibaren en geç iki ay içinde yeni üye belirlenerek Başbakanın onayına sunulur. **Bu süre içinde yeni üye bildirilmemesi halinde Başbakan birinci fıkrada belirtilen şartları taşıyanlar arasından belirlediği kişileri doğrudan Bilim Kurulu üyesi olarak atar.**

b) Bilim Kurulu'nun Görev ve Yetkileri:

1) Hükümetin, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun ve kalkınma planlarının belirleyeceği hedef, ilke ve politikalar doğrultusunda, Kurumun çalışma ilke, program ve politikalarını ve öncelikli alanları belirlemek;

2) Araştırma grupları, araştırma merkez, enstitü ve benzer birimleri kurmak, kaldırmak ve Kurum organizasyon şemasını onaylamak;

3) Kurumun personel kadroları, ücret cetvellerini ve iş tanımlarını Başkanlık önerisi üzerine, görüşerek karara bağlamak,

4) Başkanın teklifi üzerine merkez ve enstitü müdürleri, araştırma grubu yürütme komitesi sekreterleri ve genel sekreteri atamak;

5) Kurumun yıllık çalışma programı ve bütçe teklifini onaylamak,

6) Kuruma ve proje yönetimine ilişkin yönetmelikleri ve esasları hazırlatmak, değiştirmek, kaldırmak veya onaylamak,

7) Kurumun yurt içinde ve yurt dışındaki ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara mevzuat hükümleri çerçevesinden üye olması için karar almak,

8) Kuruma taşınmaz alınması veya Kurum taşınmazlarının satılmasına karar vermek."

B- 17.7.1963 günlü, 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değiştirilen, iptali istenilen kuralları da içeren 5. maddesi şöyledir:

"Başkanlık, Başkan ve Bilim Kurulu'nun belirleyeceği sayıda Başkan Yardımcısı ve Kurumun her türlü idari ve destek hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu Genel Sekreterden oluşur.

(Değişik ikinci fıkra: 29/6/2005 - 5376/4 md.) **Bilim Kurulu, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen nitelikleri taşıyan kişiler arasından, biri Bilim Kurulu dışından olmak üzere iki başkan adayı belirleyerek Başbakan'a sunar. Başbakan, bu adaylardan birini seçerek Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanı'na teklif eder.**

(Ek fıkra: 29/6/2005 - 5376/4 md.) **Bilim Kurulunun aday belirlemesi, Başkanın görev süresinin dolmasına en geç iki ay kala veya herhangi bir sebeple bu görevin boşalma tarihinden itibaren en geç iki ay içinde tamamlanır. Bilim Kurulunun herhangi bir nedenle süresinde aday belirlememesi halinde Başbakan gerekli şartları taşıyanlar arasından belirlediği bir kişiyi Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanı'na teklif eder.**

(Ek fıkra: 29/6/2005 - 5376/4 md.) Başkanın geçici olarak görevi başında bulunmadığı zamanlarda, görevlendireceği Bilim Kurulu üyelerinden biri Başkanlığa vekalet eder. Başkanlık görevinde boşalma olması halinde yeni başkan atanıncaya kadar, Bilim Kurulu kendi üyelerinden birini Bilim Kurulu ve Kurum Başkan Vekili olarak görevlendirir.

Başkan Yardımcıları, yine aynı niteliklere sahip kişiler arasından Başkan'ın önerisi ile Başbakan tarafından atanır.

Genel sekreter, devlet memuriyetine atanabilme genel şartlarına sahip, en az dört yıllık yüksek öğrenim görmüş ve en az on yıllık kamu görevi yapmış kişiler arasından Başkan'ın teklifi üzerine Bilim Kurulu tarafından atanır.

a) Başkanın, görev süresi 4 yıldır ve en çok 2 dönem, bu göreve seçilebilir.

b) Başkan'ın görev ve yetkileri:

- 1) Kurumu temsil etmek;
- 2) Bilim Kurulu'na Başkanlık etmek;
- 3) Bilim Kurulunun belirlediği ilke, usul ve öncelikler doğrultusunda Kurumu yönetmek ve ita amirliği yapmak;
- 4) Kurum personelini atamak;
- 5) Bilim Kurulu'na sunulmak; üzere Kurum'un yıllık çalışma raporu, araştırma ve iş programı ile bütçesini hazırlamak;
- 6) Yurt içinden ve yurt dışından yardım ve bağışları kabul etmek;
- 7) Araştırma projelerinin sonuçlarını değerlendirerek basın ve yayımlanmasına karar vermek,
- 8) Kurumun burs ve süreli yayınlarına karar vermek."

C- 17.7.1963 günlü, 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la eklenen, iptali istenilen kuralları da içeren Geçici 4. maddesi şöyledir:

"Bilim Kurulu üyeleri ve Başkanın görevleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kendiliğinden sona erer. Ancak bunlar, yeni Bilim Kurulu üyeleri göreve başlayıncaya kadar görevlerine devam ederler.

Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren onbeş gün içinde Yükseköğretim Kurulu Genel Kurulu ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 4 üncü maddenin birinci fıkrasına göre belirleyecekleri üyeleri seçerek Başbakana sunar. Bu süre içinde ilgili kurumlarca gerekli teklifin yapılmaması halinde Başbakan bunların kontenjanları için öngörülen şartları taşıyanlar arasından doğrudan Bilim Kurulu üyeliklerine atama yapar.

Bilim Kurulunun ilk toplantısına en yaşlı üyesi başkanlık eder."

D- 17.7.1963 günlü, 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la eklenen, iptali istenilen Geçici 5. maddesi şöyledir:

"Bilim Kurulunun ilk oluşumundan sonraki ikinci yılın sonunda, bir defaya mahsus olmak üzere, Başkan hariç ad çekme usulü ile ayrılacak yedi üyenin yerine, 4 üncü maddeye göre üye seçilir."

II- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İhtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Ali GÜZEL ve Serdar ÖZGÜLDÜR'ün katılmalarıyla 18.7.2005 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik

bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma isteminin bu konudaki raporun hazırlanmasından sonra karara bağlanmasına, oybirliğiyle karar verilmiştir.

III- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

Dava konusu kuralların Anayasa'ya aykırılığı konusunda güçlü belirtiler bulunduğu ve uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi güç veya olanaksız durum ve zararların doğabileceği gözetilerek ESAS HAKKINDA KARAR VERİLİNCEYE KADAR YÜRÜRLÜKLERİNİN DURDURULMASINA, Haşim KILIÇ'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA, 28.7.2005 gününde karar verilmiştir.

31.7.2008 günlü, 5798 sayılı Yasa ile dava konusu yasa kurallarının bazılarının değiştirilmesi bazılarının da yürürlükten kaldırılması nedeniyle bunlar hakkında 25.12.2008 günlü E. 2005/81, K. 2008/184 sayılı kararla karar verilmesine yer olmadığına karar verildiğinden, bu madde, fıkra, bent, tümce ve ibarelere ilişkin KONUSU KALMAYAN YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, 25.12.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, esas inceleme raporu, dava konusu yasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava konusu madde, fıkra, bent, tümce ve ibareleri içeren 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un 4. ve 5. maddeleri 31.7.2008 günlü, 5798 sayılı Yasa'yla değiştirilmiş, geçici 4. ve geçici 5. maddeleri de aynı Yasa ile kaldırılmıştır. Bu nedenle KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA karar verilmesi gerekir.

V- SONUÇ

17.7.1963 günlü, 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun'un:

A- 4. maddesinin, 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 3. maddesiyle değiştirilen;

1- Birinci fıkrasının,

a- (a) bendinde yer alan "... Başbakan tarafından belirlenecek üç ..." ibaresi,

b- (b) bendi,

c- (c) bendinin birinci paragrafında yer alan "... Başbakan tarafından belirlenecek bir, ..." ibaresi,

2- İkinci fıkrasının (a) bendinin, üçüncü, altıncı ve sekizinci tümceleri,

Esas Sayısı : 2005/81
Karar Sayısı : 2008/184

31.7.2008 günlü, 5798 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. maddesiyle değiştirildiğinden,

B- 5. maddesinin, 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Yasa'nın 4. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrası ile bu fıkradan sonra gelmek üzere eklenen üçüncü fıkrası, 31.7.2008 günlü, 5798 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle değiştirildiğinden,

C- 29.6.2005 günlü, 5376 sayılı Yasa'nın 9. maddesiyle eklenen geçici 4. maddesinin ikinci fıkrası ile geçici 5. maddesi, 31.7.2008 günlü, 5798 sayılı Yasa'nın 10. maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından,

bu madde, fıkra, bent, tümce ve ibarelere ilişkin KONUSU KALMAYAN İSTEM HAKKINDA KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA, 25.12.2008 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Şevket APALAK

Esas Sayısı : 2005/81
Karar Sayısı : 2008/184

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ